

กัลยาณมิตร
email
ส่งคำถามเพื่อตอบในรายการ

ดังที่เคยได้ยินมาเสมอๆ ในบทสวดมนต์ก็ตาม หรือในหนังสือธรรมะก็ตาม ว่า "พุทธะ/พุทโธ" คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน นั้น เป็นอย่างไร มีความหมายหรือนัยยะที่แฝงอยู่ใน "พุทธะ/พุทโธ" ที่เราต้องเห็นตามอย่างถูกต้องอย่างไรบ้าง ขอเมตตากรุณาขยายความเพื่อให้เข้าใจละเอียดยิ่งขึ้น

การที่เห็นใจที่ปิดไม่รับธรรมะ ในกรณีอย่างนี้พระพุทธเจ้าใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการที่จะตัดสินใจช่วยหรือไม่ช่วยให้เขาได้ธรรมะ เพราะเคยฟังว่าต่อให้ต้องช่วยเขาจากกอลูกจระเข้ต้องเป็นมือพระพุทธร่องก็จะต้องทรงกระทำ. แล้วเราในฐานะคนธรรมดาเราจะวางจิตอย่างไรเมื่อไม่สามารถช่วยเขาได้

វិភាគ ផលប៉ះពាល់
អរូបាណ្ឌវ កោលក្យ

eg: โทกกาฬ =

[illegible]

๘. อุทกสูตร

[๓๓๓] สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเสด็จจาริกไปใน โกศลชนบท พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ เสด็จถึงนิคมของชาว โกศลชื่อทณทกัปกะ ครั้นนั้น พระผู้มีพระภาคได้ทรงแวงลงจากหนทาง ประทับนั่งบนอาสนะที่เขาปูลาดไว้แล้ว ณ โคนไม้ต้นหนึ่ง ภิกษุเหล่านั้นได้พากันเข้าไปสู่ณิคมนีคมชื่อทณทกัปกะ เพื่อแสวงหาที่พัก ครั้นนั้น ท่านพระอานนท์พร้อมด้วยภิกษุหลายรูป ได้ไปที่แม่น้ำอจิรวดีเพื่อสงรงน้ำ ครั้นสงรงน้ำ ในแม่น้ำอจิรวดีเสร็จแล้ว ก็ขึ้นมาสู่อันตรวาสกผืนเดียวยืนฝั่งตัวอยู่ ครั้นนั้น ภิกษุรูปหนึ่งได้เข้าไปหาท่านพระอานนท์ แล้วถามว่า ดูกรอาวุโส อานนท์ พระผู้มีพระภาคทรงกำหนดรู้เหตุทั้งปวงด้วยพระหฤทัยแล้วหรือหนอ จึงพยากรณ์พระเทวทัตว่า พระเทวทัตจะต้องเกิด ในอบาย ตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกัป เยียวยาไม่ได้ หรือว่าพระผู้มีพระภาคทรงกำหนดรู้โดยปริยายบางประการเท่านั้น จึงได้ทรงพยากรณ์พระเทวทัตดังนี้ ท่านพระอานนท์ตอบว่า ดูกรอาวุโส ก็ข้อนี้นี้พระผู้มีพระภาคได้ทรงพยากรณ์อย่างนั้นแล ครั้นนั้น ท่านพระอานนท์เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอประทานพระวโรกาส ข้าพระองค์กับภิกษุหลายรูปได้ไปยังแม่น้ำอจิรวดีเพื่อสงรงน้ำ ครั้นสงรงเสร็จแล้ว ก็ขึ้นมาสู่อันตรวาสกผืนเดียวยืนฝั่งตัวอยู่ ครั้นนั้น ภิกษุรูปหนึ่งได้เข้าไปหาข้าพระองค์ แล้วถามว่า ดูกรอาวุโส อานนท์ พระผู้มีพระภาคทรงกำหนดรู้เหตุทั้งปวงด้วยพระหฤทัยแล้วหรือหนอ จึงได้ทรงพยากรณ์พระเทวทัตว่า พระเทวทัตจะต้องเกิด ในอบาย ตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกัป เยียวยาไม่ได้ หรือว่าพระผู้มีพระภาคทรงกำหนดรู้โดยปริยายบางประการเท่านั้น จึงได้ทรงพยากรณ์พระเทวทัตดังนี้ เมื่อภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้แล้ว ข้าพระองค์ได้กล่าวกับภิกษุนั้นว่า ดูกรอาวุโส ก็ข้อนี้นี้พระผู้มีพระภาคได้ทรงพยากรณ์อย่างนั้นแล ฯ

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรอานนท์ ก็ภิกษุรูปนั้นจักเป็นภิกษุใหม่ บวชไม่นาน หรือว่าเป็นภิกษุเถระ แต่เป็นคนโง่เขลา ไม่ฉลาด เพราะว่าข้อที่เราพยากรณ์แล้วโดยส่วนเดียว จักเป็นสองได้อย่างไร ดูกรอานนท์ เราย่อมไม่พิจารณาเห็นบุคคลอื่นแม้คนหนึ่ง ที่เราได้กำหนดรู้เหตุทั้งปวงด้วยใจแล้วพยากรณ์อย่างนี้ เหมือนพระเทวทัตเลย ก็เราได้เห็นธรรมชาติของพระเทวทัต (ส่วนดี) แม้ประมาณเท่านั้นที่สลัดออกจากปลายขนทรายเพียงใด เราก็กังขังพยากรณ์พระเทวทัตเพียงนั้นว่า พระเทวทัตจะต้องเกิด ในอบาย ตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกัป เยียวยาไม่ได้ แต่ว่าเมื่อใด เราไม่ได้เห็นธรรมชาติของพระเทวทัต แม้ประมาณเท่านั้นที่สลัดออกจากปลายขนทราย เมื่อนั้น เราจึงได้พยากรณ์พระเทวทัตนั้นว่า พระเทวทัตจะต้องเกิด ในอบาย ตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกัป เยียวยาไม่ได้ ดูกรอานนท์ เปรียบเหมือนหลุมคูเป็นที่ย่ำอุจจาระ ลึกชั่วบุรุษ เต็มด้วยคูเสมอขอบปากหลุม บุรุษพึงตกลงไปที่หลุมคูนั้นจมมิดศีรษะ บุรุษบางคนผู้ใคร่ประโยชน์ ใคร่ความเกื้อกูล ปราศจากความเกษมจากการตกหลุมคูของบุรุษนั้น ใครจะยกเขาขึ้นจากหลุมคูนั้น พึงมา เขาเดินรอบหลุมคูนั้นอยู่ ก็ไม่พึงเห็นอวัยวะที่ไม่เป็นคุณ ซึ่งพอจะจับเขายกขึ้นมาได้ แม้ประมาณเท่านั้นที่สลัดออกจากปลายขนทรายของบุรุษนั้น ฉะนั้นใด เราก็กังขังเห็นธรรมชาติของพระเทวทัตแม้ประมาณเท่านั้นที่สลัดออกจากปลายขนทราย ฉะนั้นเหมือนกัน เมื่อนั้น เราจึงได้พยากรณ์พระเทวทัตว่า พระเทวทัตจะต้องเกิด ในอบาย ตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกัป เยียวยาไม่ได้ ถ้าว่าเธอทั้งหลายจะพึงฟังตถาคตจำแนกญาณเครื่องกำหนดรู้อนัตตของบุรุษไซ้ ฯ

อา. ข้าแต่พระผู้มีพระภาค บัดนี้เป็นกาลควร ข้าแต่พระสุต บัดนี้เป็นกาลควร ที่พระผู้มีพระภาคจะพึงทรงจำแนกญาณเครื่องกำหนดรู้อนัตตของบุรุษ ภิกษุทั้งหลายได้สดับจากพระผู้มีพระภาคแล้ว จักทรงจำไว้ ฯ

พ. ดูกรอานนท์ ถ้าเช่นนั้น เธอจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว ท่านพระอานนท์ทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรอานนท์ เราขอมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมกิตติ อกุศลธรรมกิตติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เรากำหนดรู้ใจบุคคลนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมของบุคคลนี้แลหายไป อกุศลธรรมปรากฏขึ้นเฉพาะหน้า กุศลมูล

ที่บุคคลนั้นยังตัดไม่ขาดมียอยู่ เพราะกุศลมูลนั้น กุศลอย่างอื่นของเขาจักปรากฏ ด้วยประการฉะนี้ บุคคลนี้จักเป็นผู้ไม่เสื่อมต่อไปเป็นธรรมดา เปรียบเหมือนเมล็ดพืชที่ไม่หัก ไม่เน่า ไม่ถูกลมและแดดเผา เกิดในต้นฤดูหนาว เก็บไว้ดีแล้ว อันบุคคลปลูก ณ ที่ดินอันพรวนดีแล้วในที่นาดี เธอพึงทราบไหมว่า เมล็ดพืชเหล่านี้จักถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ ฯ

อา. เป็นอย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกรอานนท์ เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ ว่า กุศลธรรมกิติ อกุศลธรรมกิติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เรากำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมของบุคคลนี้หายไปแล้ว อกุศลธรรมปรากฏขึ้นเฉพาะหน้า แต่กุศลมูลที่เขายังตัดไม่ขาดมียอยู่ เพราะกุศลมูลนั้น กุศลอื่นของเขาจักปรากฏ ด้วยประการฉะนี้ บุคคลนี้จักเป็นผู้ไม่เสื่อมต่อไปเป็นธรรมดา ฉะนั้น เหมือนกัน ดูกรอานนท์ ตถาคตกำหนดรู้ใจบุคคลด้วยใจแม้อย่างนี้ กำหนดญาณเป็นเครื่องทราบอินทรีย์ของบุรุษด้วยใจแม้อย่างนี้ กำหนดรู้ธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นต่อไปด้วยใจ แม้วด้วยประการฉะนี้ ฯ

ดูกรอานนท์ อนึ่ง เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ ว่า กุศลธรรมกิติ อกุศลธรรมกิติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมของบุคคลนี้หายไปแล้ว กุศลธรรมปรากฏขึ้นเฉพาะหน้า แต่กุศลมูลที่เขายังตัดไม่ขาดมียอยู่ เพราะอกุศลมูลนั้น อกุศลอื่นของเขาจักปรากฏ ด้วยประการอย่างนี้ บุคคลนี้จักเป็นผู้เสื่อมต่อไปเป็นธรรมดา เปรียบเหมือนเมล็ดพืชที่ไม่หัก ไม่เน่า ไม่ถูกลมและแดดเผา เกิดในต้นฤดูหนาว เก็บไว้ดีแล้ว อันบุคคลปลูก ณ ที่ศิลาแห้งทึบ เธอพึงทราบไหมว่า เมล็ดพืชเหล่านี้จักไม่ถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ ฯ

อา. เป็นอย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกรอานนท์ เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมกิติ อกุศลธรรมกิติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า อกุศลธรรมของบุคคลนี้หายไปแล้ว กุศลธรรมปรากฏขึ้นเฉพาะหน้า แต่กุศลมูลที่เขายังตัดไม่ขาดมียอยู่ เพราะอกุศลมูลนั้น อกุศลอื่นของเขาจักปรากฏ ด้วยประการอย่างนี้ บุคคลนี้จักเป็นผู้เสื่อมต่อไปเป็นธรรมดา ฉะนั้น เหมือนกัน ดูกรอานนท์ ตถาคตกำหนดรู้ใจบุคคลด้วยใจ กำหนดรู้ญาณเป็นเครื่องทราบอินทรีย์ของบุรุษ กำหนดรู้ธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นต่อไปด้วยใจ แม้วด้วยประการฉะนี้ ฯ

ดูกรอานนท์ อนึ่ง เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมกิติ อกุศลธรรมกิติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า ธรรมขาวของบุคคลนี้ แม้ประมาณเท่านั้นที่สลัดออกจากปรายชนทรายไม่มี บุคคลนี้ประกอบด้วยอกุศลธรรมฝ่ายดำอย่างเดียว เมื่อตายไป จักเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เปรียบเหมือนเมล็ดพืชที่หักเน่า ถูกลมและแดดเผา อันบุคคลปลูก ณ ที่ดินซึ่งพรวนดีแล้วในที่นาดี เธอพึงทราบไหมว่า เมล็ดพืชนี้จักไม่ถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ ฯ

อา. เป็นอย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกรอานนท์ เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมกิติ อกุศลธรรมกิติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า ธรรมขาวของบุคคลนี้ แม้ประมาณเท่านั้นที่สลัดออกจากปรายชนทรายไม่มี บุคคลนี้ประกอบด้วยอกุศลธรรมฝ่ายดำอย่างเดียว เมื่อตายไป จักเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ฉะนั้น เหมือนกัน ดูกรอานนท์ ตถาคตกำหนดรู้ใจบุคคลด้วยใจ กำหนดรู้ญาณเป็นเครื่องทราบอินทรีย์ของบุรุษ กำหนดรู้ธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นต่อไปด้วยใจ แม้วด้วยประการอย่างนี้ ฯ

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว ท่านพระอานนท์ทูลถามว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคทรงสามารถบัญญัติบุคคล ๓ จำพวกนี้ออกเป็นส่วนละ ๓ อีกหรือพระเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า สามารถ อานนท์ เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมกิติ อกุศลธรรมกิติ

ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เรากำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมของบุคคลนี้หายไป อกุศลธรรมปรากฏขึ้นเฉพาะหน้า แต่กุศลมูลที่เขายังตัดไม่ขาดมีอยู่ กุศลมูลนั้นก็ถึงความถอนขึ้นโดยประการทั้งปวง ด้วยประการอย่างนี้ บุคคลนี้จักเป็นผู้เสื่อมต่อไปเป็นธรรมดา เปรียบเหมือนถ่านไฟที่ไฟติดทั่วแล้ว ลูกโพล่งสว่างไสว อันบุคคลเก็บไว้บนศิลาทึบ เธอพึงทราบไหมว่า ถ่านไฟเหล่านี้จักไม่ถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ ฯ

อา. อย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกรอานนท์ อนึ่ง เปรียบเหมือนเมื่อพระอาทิตย์ตกไปในเวลาเย็น เธอพึงทราบไหมว่า แสงสว่างจักหายไป ความมืดจักปรากฏ ฯ

อา. อย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกรอานนท์ อนึ่ง เปรียบเหมือนในเวลาเสวยพระกระยาหารของราชสกุลในเวลาเที่ยงคืน เธอพึงทราบไหมว่า แสงสว่างหายไปหมดแล้ว ความมืดได้ปรากฏแล้ว ฯ

อา. อย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกรอานนท์ เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมกิตติ อกุศลธรรมกิตติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมของบุคคลนี้หายไป อกุศลธรรมปรากฏขึ้นเฉพาะหน้า แต่กุศลมูลที่เขายังตัดไม่ขาดมีอยู่ กุศลมูลเมื่อนั้นก็ถึงความถอนขึ้นโดยประการทั้งปวง ด้วยประการอย่างนี้ บุคคลนี้จักเป็นผู้เสื่อมต่อไปเป็นธรรมดา ฉะนั้นเหมือนกัน ดูกรอานนท์ ตถาคตกำหนดรู้ใจบุคคลด้วยใจแม้อย่างนี้ กำหนดรู้ญาณเป็นเครื่องทราบอินทรีย์ของบุรุษด้วยใจแม้อย่างนี้ กำหนดรู้ธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นต่อไปด้วยใจ แม้ด้วยประการอย่างนี้ ฯ

ดูกรอานนท์ อนึ่ง เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมกิตติ อกุศลธรรมกิตติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า อกุศลธรรมของบุคคลนี้หายไป กุศลธรรมปรากฏขึ้นเฉพาะหน้า แต่อกุศลมูลที่เขายังตัดไม่ขาดมีอยู่ อกุศลมูลเมื่อนั้นก็ถึงความเพิกถอนขึ้นโดยประการทั้งปวง ด้วยประการอย่างนี้ บุคคลนี้จักไม่เสื่อมต่อไปเป็นธรรมดา เปรียบเหมือนถ่านไฟที่ไฟติดทั่วแล้ว ลูกโพล่งสว่างไสว อันบุคคลเก็บไว้บนกองหญ้าแห้ง หรือบนกองไม้แห้ง เธอพึงทราบไหมว่า ถ่านไฟเหล่านี้จักถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์

อา. อย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกรอานนท์ อนึ่ง เปรียบเหมือนเมื่อพระอาทิตย์กำลังขึ้นในเวลารุ่งอรุณ เธอพึงทราบไหมว่า ความมืดจักหายไป แสงสว่างจักปรากฏ ฯ

อา. อย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกรอานนท์ อนึ่ง เปรียบเหมือนในเวลาเสวยพระกระยาหารของราชสกุลในเวลาเที่ยงวัน เธอพึงทราบไหมว่า ความมืดหายไปหมดแล้ว แสงสว่างได้ปรากฏแล้ว ฯ

อา. อย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกรอานนท์ เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมกิตติ อกุศลธรรมกิตติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เรากำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า อกุศลธรรมของบุคคลนี้หายไป กุศลธรรมปรากฏขึ้นเฉพาะหน้า แต่อกุศลมูลที่เขายังตัดไม่ขาดมีอยู่ อกุศลมูลเมื่อนั้นก็ถึงความเพิกถอนขึ้นโดยประการทั้งปวง ด้วยประการอย่างนี้ บุคคลนี้จักเป็นผู้ไม่เสื่อมต่อไปเป็นธรรมดา ฉะนั้นเหมือนกัน ดูกรอานนท์ ตถาคตกำหนดรู้ใจบุคคลด้วยใจแม้อย่างนี้ กำหนดรู้ญาณเป็นเครื่องทราบอินทรีย์ของบุรุษด้วยใจแม้อย่างนี้ กำหนดรู้ธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นต่อไปด้วยใจ แม้ด้วยประการดังนี้ ฯ

ดูกรอานนท์ อนึ่ง เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า กุศลธรรมกิตติ อกุศลธรรมกิตติ ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า อกุศลธรรมของบุคคลนี้ แม้ประมาณเท่า น้ำที่สลดต้อออกจากปลายขนทรายไม่มี บุคคลนี้ประกอบด้วยธรรมที่ไม่มีโทษ เป็นธรรมฝ่ายขาวอย่างเดียว จักปรินิพพานในปัจจุบันทีเดียว เปรียบเหมือนถ่านไฟที่

เย็น มีไฟดับแล้ว อันบุคคลเก็บไว้บนกองหญ้าแห้ง หรือบนกองไม้แห้ง เธอ
พึงทราบไหมว่า ถ่านไฟเหล่านี้จักไม่ถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ ฯ

อา. อย่างนั้น พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดุกรอานนทฺ เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่าง
นี้ว่า กุศลธรรมก็ดี อกุศลธรรมก็ดี ของบุคคลนี้มีอยู่ สมัยต่อมา เราย่อมกำหนด
รู้ใจบุคคลนั้นด้วยใจอย่างนี้ว่า อกุศลธรรมของบุคคลนี้ แม้ประมาณเท่าน้ำที่สลด
ออกจากปลายขนทรายไม่มี บุคคลนี้ประกอบด้วยธรรมที่ไม่มีโทษ เป็นธรรมฝ่าย
ขาวอย่างเดียว จักปรินิพพานในปัจจุบันทีเดียว ฉะนั้นเหมือนกัน ดุกรอานนทฺ
ตถาคตกำหนดรู้ใจบุคคลด้วยใจแม้อย่างนี้ กำหนดรู้ญาณเป็นเครื่องทราบอันทรีย์
ของบุรุษด้วยใจแม้อย่างนี้ กำหนดรู้ธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นต่อไปด้วยใจ แมด้วย
ประการฉะนี้ ดุกรอานนทฺ บุคคล ๖ จำพวกนั้น บุคคล ๓ จำพวกข้างต้น
คนหนึ่งเป็นผู้ไม่เสื่อมเป็นธรรมดา คนหนึ่งเป็นผู้เสื่อมเป็นธรรมดา คนหนึ่งเป็น
ผู้เกิดในอบาย ตกนรก ในบุคคล ๖ จำพวกนั้น บุคคล ๓ จำพวกข้างหลัง
คนหนึ่งเป็นผู้ไม่เสื่อมเป็นธรรมดา คนหนึ่งเป็นผู้เสื่อมเป็นธรรมดา คนหนึ่งเป็น
ผู้จะปรินิพพานเป็นธรรมดา ฯ

